

НАТО ПІСЛЯ ЛІСАБОНА

Модернізація оборони, посилення врегулювання криз та розширення кола партнерів

Як приморське європейське місто, розташоване обличчям на захід, до Америки, Лісабон є втіленням трансатлантичної традиції. Саме тому він дуже добре відповідав проведенню саміту НАТО 19 – 20 листопада 2010 року. Цей саміт був присвячений визнанню нових викликів безпеки, узгодженню можливих відповідей на них і розвитку нових партнерств. Можна сказати, що НАТО ретельно переглянула весь свій портфель, проаналізувала і оцінила його подальшу відповідність, у світлі змін в середовищі безпеки, фундаментальним принципам, з яких складається основа Альянсу. Ця робота завершилась прийняттям в Лісабоні нової Стратегічної концепції – «Активна участь, сучасна оборона».

Ця нова Стратегічна концепція визначатиме політичні і військові пріоритети Альянсу в наступному десятиріччі. В ній стверджується, що Альянс повинен бути здатний захищати своїх членів від усього спектра загроз і врегульовувати навіть найскладніші кризи. Для цього він модернізує свої сили і засоби оборони і стримування, бере на озброєння цілісний підхід до врегулювання криз, що передбачає задіяння НАТО на усіх етапах кризи, і зосереджується на розвитку спільного підходу до безпеки, який передбачає більший рівень взаємодії з більш широким колом партнерів – як окремими країнами, так і міжнародними організаціями.

Афганістан залишається головним пріоритетом Альянсу. Саме в Лісабоні лідери НАТО оголосили про те, що процес переходу відповідальності за безпеку до афганців розпочнеться навесні 2011 р. Лідери також визначили 2014 р. як дату повного переходу відповідальності за усі провінції і райони до афганців, якщо реальна ситуація дозволить здійснити цю передачу. Для того щоб забезпечити тривалу співпрацю між Альянсом і Афганістаном, лідери НАТО і Афганістану водночас підписали угоду про довгострокове партнерство.

Іншим важливим кроком, здійсненим у Лісабоні, стало рішення розвивати сили і засоби протиракетної оборони населення, територій і військ європейських членів НАТО. Більше того, лідери НАТО запросили Росію до обговорення майбутньої співпраці з протиракетної оборони в рамках широкого «перезавантаження» відносин між НАТО і Російською Федерацією.

Союзники також погодились продовжувати переглядати загальний стан оборони і стримування НАТО; зміцнювати сили і засоби кіберзахисту; розробляти нові політичні

вказівки щодо майбутнього удосконалення сил і засобів оборони і вчасного військового впровадження нової Стратегічної концепції до наступного засідання міністрів оборони в березні 2011 р.; виконувати план дій з втілення Резолюції 1325 Ради Безпеки ООН щодо жінок, миру і безпеки в операції і місії на чолі з НАТО.

Лідери також погодились продовжувати перегляд участі НАТО в комплексному підході до врегулювання криз, який поєднує використання ширшого кола інструментів і вищий рівень взаємодії між міжнародними організаціями, неурядовими організаціями, цивільними експертами і військовими дійовими особами. Основою цього підходу є продовження підтримки Альянсом контролю за озброєннями, роззброєння і ініціатив з нерозповсюдження ЗМЗ, оскільки, як заявлено в Стратегічній концепції, «НАТО прагне безпеки за найнижчого можливого рівня збройних сил». Лідери НАТО прагнули поглиблювати співпрацю з існуючими партнерами і водночас розвивати партнерства з іншими зацікавленими країнами і організаціями.

Отже, було цілком логічно, що на саміт зібралось широке коло іноземних лідерів і міжурядових організацій. Серед учасників були глави держав і урядів Альянсу, президент Російської Федерації Дмитрій Мєдведєв, президент Афганістану Хамід Карзай, представники 21 країни-учасниці МССБ, Генсек ООН Пан Гі Мун і президенти Європейської ради та Європейської комісії, а також представники Світового банку і Японії.

НАТО також взялась за постійний процес власного реформування, для того щоб Альянс став гнучкішим, ефективнішим і результативнішим. Лідери попросили Генерального секретаря і Раду без затримки розпочати процес реформ, консолідуючи відомства НАТО і формуючи

більш результативну, просту і економічну командну структуру НАТО.

Насамкінець, союзники висловили свою глибоку вдячність за професіоналізм, відданість і звитягу більше як 143 тисячам чоловіків і жінок з країн Альянсу і партнерів, що беруть участь в операціях і місіях НАТО. Союзники взяли на себе зобов'язання підтримувати ветеранів і прагнуть ділитись, там де це доцільно, кращими зразками діяльності в цій сфері.

Зі змінами середовища безпеки Альянс має залишатись безпрецедентною громадою свободи, миру, безпеки і спільних цінностей. Маючи це на меті, лідери НАТО ухвалили нові заходи для поліпшення виконання трьох головних завдань, визначених у новій Стратегічній концепції – колективної оборони, врегулювання криз і спільної безпеки.

Колективна оборона

Найбільш безпосередня робота НАТО полягає в обороні територій і населення країн-членів. Напередодні Лісабонського саміту лідери союзників постійно обговорювали питання: якого типу оборона і стримування потрібні для досягнення цієї мети?

Вони відповіли, що НАТО і надалі ґрунтуватиме стримування на «відповідній суміші ядерних і звичайних сил і засобів», додавши, що вірогідність ситуації, за якої може виникнути потреба в застосуванні ядерної зброї, «є надзвичайно малоюмовірною» і, що НАТО «не вважає жодну країну своїм супротивником». НАТО зберігатиме свою традиційну функцію колективної

оборони, модернізувавши свою здатність захищатись від нових загроз і стримувати їх. Серед погоджених заходів – виявлення і забезпечення «критично важливих сил і засобів», таких як План дій з боротьби проти саморобних вибухових пристроїв, стратегічна і тактична військово-транспортна авіація, розширення Активної поетапної системи захисту театру операції від балістичних ракет, а також заходи з посилення захисту від комп'ютерних і терористичних атак. Лідери Альянсу також попросили здійснити заходи з протидії розповсюдженню ядерної зброї та іншої зброї масового знищення і засобів її доставки. У більш загальному сенсі Альянс оголосив, що він розпочне Огляд стану оборони і стримування, зважаючи на зміни в середовищі безпеки.

Врегулювання криз

Як підкреслюється в новій Стратегічній концепції, кризи і конфлікти поза кордонами НАТО можуть становити безпосередню загрозу безпеці Альянсу і вимагати розгортання військ поза межами території НАТО. Такі операції навчили НАТО тому, що самих лише військових засобів недостатньо для врегулювання криз і конфліктів, тому НАТО бере на озброєння цілісний підхід до врегулювання криз, який передбачає зусилля зі стабілізації і відбудови.

Передбачається застосування широкого набору засобів, таких як формування невеликих цивільних засобів з врегулювання криз, удосконалення інтегрованого цивільно-військового планування з усього спектра кризових ситуацій, а також поліпшення здатності НАТО навчати місцеві сили в зонах криз. Ці інструменти будуть застосовуватись разом з поглибленням співпраці з міжнародними гравцями

і партнерами НАТО, яким запропонують вищий рівень політичної взаємодії з Альянсом під час «розв'язання кризи на усіх етапах – до, під час і після».

Спільна безпека

Повністю усвідомлюючи, що міжнародне співробітництво з питань безпеки з партнерами і міжнародними організаціями-однодумцями є шляхом до розв'язання міжнародних проблем, лідери НАТО вирішили надати партнерствам новий вимір і зробити їх гнучкішими, такими, що залучають усіх бажаючих, і відкритими.

На додаток до підтримки діяльності з контролю над озброєннями, роззброєння і нерозповсюдження ЗМЗ, НАТО підтримує низку конкретних заходів з активізації участі партнерів у діяльності НАТО. Серед них – плани з інтенсифікації політичного діалогу з партнерами, встановлення взаємодії з новими партнерами в інших частинах світу і удосконалення інструментів партнерства з метою відкриття для партнерів усіх спільних заходів і навчань. На додаток до цього буде і надалі розвиватись робота з Радою євроатлантичного партнерства, Середземноморським діалогом і Стамбульською ініціативою співпраці, партнерами в усьому світі, і зокрема з Росією. В Лісабоні Рада НАТО-Росія стала на шлях справжнього стратегічного партнерства між союзниками і Російською Федерацією. Вона ухвалила Спільний огляд загальних загроз безпеці в XXI сторіччі, в якому визначено багато важливих і спільних інтересів, над якими потрібно працювати разом. Це – боротьба проти тероризму, наркоторгівлі і піратства. Більше того, вони погодились обговорити майбутню співпрацю з питань протиракетної оборони і продовжити діалог щодо спільної оцінки загрози

удару балістичних ракет. Наголос також був зроблений на посиленні співпраці з ООН і Європейським Союзом. Лідери країн Альянсу підкреслили, що вони «рішуче налаштовані покращувати стратегічне партнерство НАТО-ЄС» і закликали Генерального секретаря продовжувати роботу з високим представником ЄС.

Зрештою, двері НАТО залишаються відкритими для усіх європейських демократичних країн, які поділяють цінності Альянсу й готові і здатні взяти на себе зобов'язання, пов'язані з членством, особливо країни колишньої Югославії. Лідери Альянсу підтвердили свою згоду запросити колишню Югославську Республіку Македонію * як тільки в рамках ООН буде знайдено взаємно прийнятне розв'язання питання назви.

Реформи НАТО

Ці важливі основні завдання – колективна оборона, врегулювання криз і спільна безпека – вимагають постійної адаптації альянсу НАТО. Скорочення військових бюджетів у важкі часи економії вимагають від Альянсу робити більше, а витратити менше, при цьому не приносячи в жертву свої можливості. В Лісабоні лідери НАТО продовжили попередні зусилля амбіційним пакетом заходів з реформування, серед яких перегляд командної структури НАТО, установа НАТО, комплексна реформа системи управління ресурсами і реформа штаб-квартири. Лідери схвалили досягнення на шляху до структури і організації, яка найкраще і вчасно може забезпечити поради, необхідні Раді для прийняття кваліфікованих рішень.

Серед іншого союзники узгодили рамки нової командної структури НАТО, яка буде ефективнішою, менш затратною,

і мобільною в разі проведення операцій. Нова структура передбачає значне скорочення кількості військових штабів і особового складу на 35 відсотків, що означає скорочення не менше п'яти тисяч посад. Остаточне рішення щодо нової командної структури НАТО, в тому числі її географічне розташування, буде прийняте протягом 2011 р. Реформа ресурсів підтримає більш широкі дії з трансформації. Лідери також ухвалили раціоналізацію і об'єднання установ НАТО в три агентства.

До майбутнього

Лідери Альянсу усвідомлюють, що безпека змінилася після терактів 11 вересня. Лісабонський саміт відобразив прагнення і наміри Альянсу долати нові загрози і розвивати відносини, які допоможуть НАТО досягти успіху в амбіційних завданнях, які вона встановила для себе.

* Туреччина визнає Республіку Македонія за її конституційною назвою.

Division Diplomatie publique de l'OTAN
1110 Bruxelles
Belgique
natodoc@hq.nato.int
www.otan.nato.int